

Divi Thomae Aquinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Disputatæ Dicuntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum per dolorem passionis qui erat in superiori ratione Christi,
impediebatur gaudium fruitionis & econuerso.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

rōnis tristitia, vel dolor in superiori rōne cadebat. Nō autē est incontinentiēns, vt eadem potētia idem velle in ordine ad alterum, qd non vult fm se: quia potest esse, quod id, quod non est in se bonum, ex ordine ad alterum accipiat quādam bonitatem, quamuis hoc non habeat locum in superiori rōne in Christo, respectu passionis corporis ad quā non ordinatur, nisi vt ad voluntatē, vt ex dictis patet.

In ista ex solut.

Ad OCTAVVM dicēdū, qd cōsideratio pot caulare delectationē dupliciter. Vno mō ex parte operationis, qd est cōsideratio: & sic delectationi quē est in considerando nulla tristitia opponitur, vel contrariatur: quia huic cōsiderationi quā est causa delectationis non est aliqua cōsideratio cōtraria, qd sit causa tristitia: oīs n. consideratio delectabilis est. Non sic autē est ex parte sensus: quia fm operationes sensus contingit, & tristitia, & dolor, sicut ex tactu conuenientiēis delectamur, ex tactu aut nocui, dolemus. Alio mō facit delectationē ex parte cōsiderati, in quantum, si aliquid cōsideratur, vt bonum vel vt malum. Et sic ex cōsideratione pot accidere delectatio, & tristitia contraria: sic enim, & ipsum non intelligere tristitiam caulat, in quantum cōsiderat, vt quoddā malum, secundum se vero non caulat, nisi negationem delectationis. Non tamen hoc modo dicimus dolorem esse in superiori ratione animæ Christi: sed prout in essentia animæ radicatur.

Ad ID VERO, quod primo in contrarium obijciatur, dicendum, qd gloss. non dicit, quod anima Christi sit repleta tristitia, sed quod est repleta doloribus secundum, quod compatitur corpori. Et sic non oportet, quod passio doloris pertineat ad rationē superiorem, nisi secundum quod est in essentia animæ: sic enim corpori vnitur.

Ad SECVNDVM dicēdū, qd passio Christi nō esset satisfactoria, nisi in quantum est voluntarie ex charitate suscepta. Et sic nō oportet, qd dolor sit i superiori parte rōnis Christi respectu proprie operationis, sicut in Adā fuit culpa p operationē superioris rōnis: quia ipse motus charitatis patiens, qui est in superiori parte rōnis, respondet in satisfactione ad id, quod fuit in culpa fm superiorem rationem.

Ad TERTIVM dicēdū, qd in rōne duo intelliguntur, scilicet participatio quādam intellectualis veritatis, & iterum intellectus obumbratio, vel defectus. Defectus ergo intellectualis virtutis consequitur animā secundum, quod vmbilis est corpori: sed intellectualis virtus inest ei secundum, quod non est sub corpore depressa, sicut alie formæ materiales. Et ideo cum operatio rationis inest animæ, secundum quā participat virtutem intellectualem, non exercetur talis operatio corpore mediante.

Ad QVARTVM dicendum, quod ratio, vt ratio, non nominat aliquam potentiam ab alijs distinctā a ratione, vt natura est, sed nominat quendam modum considerandi ipsam potentiam. Quamuis autem secundum aliquem modum considerandi passio non pertineat ad aliquam potentiam animæ, non tamen excluditur quin anima patiatur.

ARTICVLVS X.

Vtrum per dolorem passionis, qui in superiori ratione Christi erat, gaudium fruitionis impediretur, & contra.

3. p. q. 46. art. 8.

DECIMO queritur, vtrum per dolorem passionis, qui erat in superiori ratione Christi, impediretur gaudium fruitionis, & e converso. Et videtur quod sic. Beatitudo enim magis proprie est in anima, quā in corpore: sed corpus nō pot dici beatū, vel glorio-

sum simul dū patit: quia impassibilitas ad gloria corporis pertinet, ergo nec in rōne superiori. Christi potuit esse simul passio doloris & gaudium fruitionis.

¶ 2. Pre. Philosoph. dicit in 7. Eth. quod delectatio quālibet expellit tristitiam contrariam, si autē vehementer sit, expellit omnem tristitiam: sed delectatio quālibet superior ratio anime Christi fruebatur diuinitate fuit vehementissima, ergo expulit a Christo omnē tristitiam & dolorem.

¶ 3. Pre. Ratio superior limpidius contempletur, sicut Paulus in rapto: sed ex ueri cōtemplatione aia Pauli abstracta fuit a corpore nō solum quantum ad operationem rōnis, sed etiam quantum ad operationes sensibiles. ergo & Christus nec secundum rōnem nec secundum sensum, aliquem dolorem sustinuit.

¶ 4. Pre. Ex forti causa sequitur fortis effectus: sed operatio anime est causa corporalis immutationis, sicut patet quod ex imaginatione retribuitur, vel delectabilis corpus disponitur ad frigus vel ad caliditatem, cum ergo in anima quantum ad superiorem rationem fuerit vehementissimum gaudium, videtur quod corpus fuerit ex hoc gaudio immutatum, & ita dolor nō potuit esse nec in corpore, nec in superiori ratione, secundum quod est corpori vnita.

¶ 5. Pre. Visio Dei in sua essentia est efficacior, quā visio Dei in subiecta creatura: sed visio quā mouit Deū in subiecta creatura, fecit, ut non afficeretur fame quadragenario ieiunio, ergo multo fortius visio Dei in sua essentia quā Christo conuenienter secundum superiorem rationem, omnem corporalem afflictionem remouit, & sic idem quod prius.

¶ 6. Pre. Idem quod est in summo, a quo nō potest fieri recessus, non patitur cōtrariū perturbationem, sicut calor ignis qui est in summo non patitur permissiōem frigoris, quamuis calor ille sit transmutabilis: sed gaudium fruitionis fuit in suspensione ratione in summo, etiam immutabiliter, ergo nō potuit ibi aliqua permissio doloris.

¶ 7. Pre. Homo beatificatur & secundum aiam & secundum corpus: utramque autem beatitudinē peccatū amisit, in Christo autē fuit restituta humana natura ad beatitudinem aie, quā cōstituit in hoc quod superior rō diuinitate fruebatur, ergo multo magis fuit restituta ad beatitudinem corporis immutabilis, & ita et nec fm corp⁹ in eo dolor fuit, & nec in rōne superiori, secundū quod corpori vnitur.

¶ 8. Pre. Sicut aia Christi vnitur uerbo, ita & caro eius: sed si caro eius esset glorificata per vnionē ad uerbum, non posset in ea esse aliquis dolor, ergo quia superior ratio sit beatificata per vnionē ad uerbum, non poterat in ea esse aliquis dolor.

¶ 9. Pre. Secundum Aug. 12. super Genes. ad litteram, gaudium & dolor per essentiam sunt in anima, gaudium autem & dolor sunt contraria, cum ergo cōtraria non possint esse in eodem fm essentiam, videtur quod in superiori parte rationis nō simul potuerit esse gaudium fruitionis, & dolor passionis.

¶ 10. Pre. Dolor sequitur ex apprehensione non conueniens, sed non ui. gaudium ex apprehensione conueniens, sed non est possibile simul apprehendere non conueniens, quia contingit unum solum intelligere, secundum Philosophum. ergo in ratione superiori nō potuit esse simul dolor & gaudium.

¶ 11. Pre. Manus posse habet in natura integra ratio supra sensualitatem, quam in natura corrupta sensualitas supra rationem: sed in natura corrupta sensualitas trahit post se rationem, ergo multo fortius in

in Christo, in quo natura humana fuit integra, ratio trahebat post se sensualitatem, sed tota sensualitas erat particeps gaudij fruitionis quod erat in ratione, ex quo videtur quod anima Christi totaliter erat experta doloris.

¶ 12 Præ. Maior est infirmitas contracta quam assumpta, & similiter potior est vnio in persona quã vnio per gratiam: sed in tribus pueris qui habebant infirmitatem contractam, vnio Dei per gratiam eorum corpora a lesione ignis impassibilia seruauit, ergo multo fortius in Christo, qui non habuit nisi infirmitatē assumptam, vnio in persona verbi Dei, & fruitio ipsius conseruauit rationem immunitam a dolore passionis.

¶ 13 Præ. Gaudiū fruitionis in superiori rōne est p hoc, quod ad Deum conuertitur, dolor autem passionis per hoc quod conuertitur ad corpus: quia simplex ad quod conuertitur, totum conuertitur, ergo in ratione superiori Christi non potuit esse simul gaudiū fruitionis & dolor passionis. Sed dicendum, quod in Christo fuit duplex status, scilicet viatoris & comprehensoris, & secundum hos duos status, sic potuit inesse ei gaudiū fruitionis & dolor passionis.

¶ 14 Sed cōtra. Duplex status Christi nec aufert cōtrarietate quæ est inter gaudiū & dolorē, nec subiectum gaudiij & doloris diuersificat: cōtraria autem non possunt esse in eodē subiecto, ergo duplex status Christi non facit quod simul possit inesse ei secundum superiorem rationem, dolor & gaudiū.

¶ 15 Præ. Status viatoris & cōprehensoris, aut fuit contrarij, aut non: si sunt cōtrarij, ergo simul inesse Christo non possunt: si autem non sunt cōtrarij, cū contrariorum sint cōtraria causa, vñ quod duplex status nō possit esse causa per quam Christo simul insint gaudiū, & dolor, quæ sunt contraria.

¶ 16 Præ. Quando vna potentia intenditur in suo actū, alia ab actu retrahitur, multo ergo fortius quã vna potentia est intēsa in vno actu, retrahitur ipsa ab alio: sed in rōne superiori fuit gaudiū intensum, ergo per hoc omnino a dolore retrahēbatur. Sed dicendum quod dolor erat materialis respectu gaudij, vnde per dolorem gaudiū non impediēbatur.

¶ 17 Sed cōtra. Dolor erat de passione corporis, gaudiū erat de visione Dei, ergo dolor passionis non erat materialis respectu gaudij fruitionis, & sic dolor & gaudiū in ratione superiori Christi simul esse non poterunt.

SED CONTRA. Secundum proportionem causarum est proportio effectuum: sed vnio animæ Christi ad corpus erat causa doloris, vnio autem eius ad diuinitatem erat causa gaudij: hæc autem duæ vniones non se impediunt, ergo in Christo fuit simul dolor passionis & gaudiū fruitionis.

¶ 2 Præ. Christus in eodem instanti fuit verus viator & comprehensor, ergo habuit ea, quæ sunt viatoris & comprehensoris: sed comprehensoris est diuina fruitio intente gaudere, viatoris autem est corporales dolores sentire, ergo in Christo simul fuit dolor passionis, & gaudiū fruitionis.

RESPON. Dicendū, quod in Christo duo prædicta, scilicet gaudiū fruitionis, & dolor corporalis passionis, se nullatenus impediēbatur. Ad cuius euidentiā sciendum est, quod secundum naturæ ordinem pp colligantiam virtutum animæ in vna essentia, & animæ & corporis in vno esse compositi, vires superiores & inferiores & etiam corpus inuicem in se efficiunt, quod in aliquo eorum superabundat: & inde, est quod

A ex apprehensione animæ transmutatur corpus secundum calorem & frigus, & quandoque vsq; ad sanitatē & aegritudinem, & vsq; ad mortem: contingit n. alique ex gaudij vel tristitia vel amore mortē incurere. Et inde est, quod ex ipsa gloria animæ redundantia in corpus glorificandum, ut patet per auctoritatem Aug. supra inductā, & similiter est econuerso, quod transmutatio corporis in animā redūdat. Anima n. coniuncta corpori eius cōplexiones imitatur sicut amēriam, vel docilitatem & alia huiusmodi, ut dicitur in lib. Sex principiorum. Similiter ex viribus superioribus fit redundantiā in inferiores, ut cum ad motum uoluntatis intensum, sequitur passio in sensuali appetitu existentiū obrebebratur tō, ut iudicet quasi simpliciter bonum id, circa quod homo per passionem afficitur. In Christo autē secus est: nā pp diuinam virtutem verbi, eius uoluntati subiectus erat ordo nature, vnde poterat hoc contingere, ut nō fieret prædicta redundantiā, sicut ex anima in corpus, vel econuerso, sicut ex superioribus uiribus in inferiores, vel econuerso, uirtute uerbi id faciente, ut cōprobaretur ueritas humane nature quantum ad singulas partes eius, ut decenter impleteretur quantum ad oia, nostre reparationis mysterium. Vñ dicit Damianus in 3. lib. mouebatur sicut consequentiam nature uerbo uolente, & permittente dispensatione pati & operari quæ est que propria, ut per oia nature credatur ueritas. Sic ergo patet, quod cū in ratione superiori esset summum gaudiū, in quantum per eius operationem anima Deo fruebatur, ipsum gaudiū in superiori rōne per se subsistebat, & non deriuabatur ad inferiores vires animæ, nec ad corpus, alias nullus dolor nec passio in eo esse potuisset. Et sic effectus fruitionis non peruenit ad essentiam animæ, in quantum est forma corporis, nec in quantum est radix inferiorū uirium. Sic n. & ad corpus & ad inferiores vires peruenisset, ut accidit in beatis post resurrectionē. Similiter dolor, qui erat ex lesione corporis ipso corpore & essentia animæ sicut quod est forma corporis in inferioribus uiribus, nō poterat peruenire ad superiorē rōnem secundum quod per actū suum in Deū conuertitur, ut per hoc ipsa conuersio aliquantulum impediretur. Relinquitur igitur, quod superiorē rōnem attingebat ipse dolor, in quantum in esse animæ radicatur, & erat ibi gaudiū summum in quantum per actum suum Deo fruebatur. Et sic ipsum gaudiū conueniebat rationi superiori per se, quia per actū propriū, dolor autem quasi per accidens, quia ratione essentia animæ in qua fundatur.

B li appetitu & ex intensa contemplatione retrahuntur vel impediuntur vires animales a suis actibus: & econuerso ex uiribus inferioribus fit redundantiā in superiores, ut cum ex uehementia passionum in sensuali appetitu existentium obrebebratur tō, ut iudicet quasi simpliciter bonum id, circa quod homo per passionem afficitur. In Christo autē secus est: nā pp diuinam virtutem verbi, eius uoluntati subiectus erat ordo nature, vnde poterat hoc contingere, ut nō fieret prædicta redundantiā, sicut ex anima in corpus, vel econuerso, sicut ex superioribus uiribus in inferiores, vel econuerso, uirtute uerbi id faciente, ut cōprobaretur ueritas humane nature quantum ad singulas partes eius, ut decenter impleteretur quantum ad oia, nostre reparationis mysterium. Vñ dicit Damianus in 3. lib. mouebatur sicut consequentiam nature uerbo uolente, & permittente dispensatione pati & operari quæ est que propria, ut per oia nature credatur ueritas. Sic ergo patet, quod cū in ratione superiori esset summum gaudiū, in quantum per eius operationem anima Deo fruebatur, ipsum gaudiū in superiori rōne per se subsistebat, & non deriuabatur ad inferiores vires animæ, nec ad corpus, alias nullus dolor nec passio in eo esse potuisset. Et sic effectus fruitionis non peruenit ad essentiam animæ, in quantum est forma corporis, nec in quantum est radix inferiorū uirium. Sic n. & ad corpus & ad inferiores vires peruenisset, ut accidit in beatis post resurrectionē. Similiter dolor, qui erat ex lesione corporis ipso corpore & essentia animæ sicut quod est forma corporis in inferioribus uiribus, nō poterat peruenire ad superiorē rōnem secundum quod per actū suum in Deū conuertitur, ut per hoc ipsa conuersio aliquantulum impediretur. Relinquitur igitur, quod superiorē rōnem attingebat ipse dolor, in quantum in esse animæ radicatur, & erat ibi gaudiū summum in quantum per actum suum Deo fruebatur. Et sic ipsum gaudiū conueniebat rationi superiori per se, quia per actū propriū, dolor autem quasi per accidens, quia ratione essentia animæ in qua fundatur.

C oia, nostre reparationis mysterium. Vñ dicit Damianus in 3. lib. mouebatur sicut consequentiam nature uerbo uolente, & permittente dispensatione pati & operari quæ est que propria, ut per oia nature credatur ueritas. Sic ergo patet, quod cū in ratione superiori esset summum gaudiū, in quantum per eius operationem anima Deo fruebatur, ipsum gaudiū in superiori rōne per se subsistebat, & non deriuabatur ad inferiores vires animæ, nec ad corpus, alias nullus dolor nec passio in eo esse potuisset. Et sic effectus fruitionis non peruenit ad essentiam animæ, in quantum est forma corporis, nec in quantum est radix inferiorū uirium. Sic n. & ad corpus & ad inferiores vires peruenisset, ut accidit in beatis post resurrectionē. Similiter dolor, qui erat ex lesione corporis ipso corpore & essentia animæ sicut quod est forma corporis in inferioribus uiribus, nō poterat peruenire ad superiorē rōnem secundum quod per actū suum in Deū conuertitur, ut per hoc ipsa conuersio aliquantulum impediretur. Relinquitur igitur, quod superiorē rōnem attingebat ipse dolor, in quantum in esse animæ radicatur, & erat ibi gaudiū summum in quantum per actum suum Deo fruebatur. Et sic ipsum gaudiū conueniebat rationi superiori per se, quia per actū propriū, dolor autem quasi per accidens, quia ratione essentia animæ in qua fundatur.

D e ratione essentia animæ in qua fundatur. **AD PRIMUM** ergo dicendum, quod sicut Deus est bonum & uita animæ, ita anima est bonum & uita corporis, non autem conuerso quod corpus sit bonum animæ: passibilitas autem est quoddam impedimentum uel nocuum respectu unionis animæ ad corpus. Et ideo corpus non potest esse beatum suo modo passibile existēs, utpote impedimentum habens respectu participationis summi boni, ppter quod impassibilitas pertinet ad gloriam corporis. Anima uero beatitudo tota consistit in fruitio summi boni, quod est Deus. Vnde anima, quæ fuit Deo, perfecte est beata, etiam si contingat, quod sit passibilis ex parte illa, qua corpori uiuit, sicut accidit in Christo.

AD SECVNDVM dicendum, quod hoc quod gaudium uehementis expellat omnem tristitiam etiam non contrariam, contingit ex redundantia uirtutum in inuicem, quae in Christo non fuit, ut dictum est: & hac ratione ex uehementia contemplationis ipsius Pauli inferiores vires a suis actibus sunt abstractae. Vnde patet solutio ad tertium.

AD QUARTVM dicendum, quod ex hac etiam ratione ex operatione animae contingit aliqua immutatio in corpore. Ex quo patet solutio ad quartum. Inde est quod Moyses siti & fame nullo modo uel minus affligebatur ex contemplatione, quantum uideret Deum in subiecta creatura. & sic patet solutio ad quintum.

AD SEXTVM dicendum, quod in Christo nulla permissio facta est gaudij & doloris. Nam gaudium fuit in superiori ratione ex illa parte, qua est principium sui actus, sic enim Deo fruebatur: dolor uero non erat in ipsa, nisi secundum quod laesio corporis attingebat eam ut actum corporis, mediante essentia in qua radicantur, ita tamen quod actus rationis superioris nullatenus impediatur, & sic erat & purum gaudium & purus dolor, & sic utrumque in summo.

AD SEPTIMVM dicendum, quod ex quadam dispensatione factum est, ut Christo a principio suae conceptionis gloria aia, non autem corporis conferretur, ut. Epiglotiam aia communicet cum Deo, per passibilitatem corporis similis esset nobis, & sic esset conueniens mediator Dei & hominum in gloria nos adducens & suam passionem ex parte nostra Deo offerens, secundum illud Hebr. 2. Decebat eum qui multos filios in gloriam adduxerat per passionem consumari.

AD OCTAVM dicendum, quod aia Christi fuit coniuncta uerbo dupliciter: uno modo, per actum fruitionis & haec unio fecit eam beatam. Alio modo, per unionem, & ex hac non habuit rationem beatitudinis: sed ex hac habuit quod esset aia Dei. Si autem ponatur anima fuisse assumptam in uirgine per se sine fruitione, non esset beata proprie loquendo: quia nec ipse Deus beatus est, nisi per hoc quod ipse gloriosum est, quod est a filio Dei in uirgine per se assumptum: sed solum ex hoc quod ex aia in ipsum gloria descendit, quod quidem ante passionem non erat gloriosum.

AD NONVM dicendum, quod contraria esse in eodem per se est impossibile. Contingit tamen esse contrarios motus in eodem, ita quod unus motuum conueniat ei per se, & alius per accidens, sicut cum aliquis in nauis deambulans fertur in contrarium eius ac quod nauis mouetur. Ita in superiori ratione anima Christi erat gaudium per se: quia per actum proprium, dolor autem per accidens: quia per corporis passionem: uel potest dici quod gaudium illud & ille dolor non erant contraria, cum non essent de eodem.

AD X. dicendum, quod intellectus non potest simul multa intelligere per diuersas species, potest autem per unam speciem simul multa intelligere, uel qualitercumque, aliter intelligere multa, ut unum. & sic intellectus aie Christi & cuiuslibet beati multa simul intelligit, in quantum uidendo essentiam diuinam aliam cognoscit: dato tamen quod anima Christi non possit simul nisi unum intelligere, per hoc tamen non remouetur quia possit simul intelligere unum & sentire aliud sensu corporali: & ex istis duobus apprehensis in aia Christi sequebatur gaudium fruitionis ex uisione Dei, & dolor passionis ex sensu nocumendi: dato iterum quod non possit simul intelligere unum & sentire uel imaginari aliud, ex illo tamen uno intellectu

posset diuersimode affici appetitus superior & inferior, ut superior gauderet & inferior timeret, uel doleret, sicut accidit in eo qui sperat ex aliqua horribili medicina se assequi sanitatem. Nam ipsa medicina, ut salubris a ratione considerata, generat in uoluntate gaudium, ratione uero horribilitatis suae in inferiori appetitu timorem inducit.

AD XI. dicendum, quod ratio illa procedit secundum communem cursum. In Christo autem specialiter fuit, ut non fieret redundantia ex una potentia in aliam.

AD XII. dicendum, quod corpus puerorum non fuit factum impassibile in fornace: sed diuina uirtute miraculose factum est, ut corpora passibilia existentia ab igne non lederentur, sicut fieri potuisset diuina uirtute, ut neque anima Christi nec corpus aliquod periret: sed quare factum non fuerit, dictum est.

AD XIII. dicendum, quod conuersio potentiae ad aliquid est per actum ipsius. & sic gaudium fuit in superiori ratione per conuersionem ad Deum ad quem totaliter conuertebatur: dolor autem fuit in superiori ratione inhaesionem, uel adhaerentiam, qua adhaerebat essentiae animae sicut suae radici.

AD XIV. dicendum, quod status uirtutis est status imperfectionis, status autem comprehensoris est status perfectionis. Secundum hoc ergo Christus status uirtutis habuit, quod corpus passibile gereret, & similiter animam, secundum hoc uirtutis rationem comprehensoris, quod per actum superioris rationis perfecte Deo fruebatur. Quod quidem esse poterat in Christo propter hoc, quod impediatur diuina uirtute redundantia ex uno in alium, ut dictum est. & haec est causa quare gaudium & tristitia simul ei inesse poterant. & ideo dicitur quod secundum duos status haec duo sibi inerat: quia habere duos status, & simul pati dolorem & gaudium ab eadem causa procedebat.

AD XV. dicendum, quod quamuis status uirtutis & comprehensoris sint quasi contrarii, tamen Christo simul inesse poterat, non secundum idem: sed secundum diuersa. Nam status comprehensoris inerat ei secundum quod per fruitionem adhaerebat Deo: secundum quod per fruitionem rationem, status uero uirtutis secundum quod naturali coniunctione anima corpori passibili iungebatur, & superior ratio ipsi anime, ut sic status comprehensoris pertinet ad actum superioris rationis, status uero uirtutis ad corpus passibile, & ad ea, quae ad hoc consequuntur.

AD XVI. dicendum, quod in Christo hoc fuit speciale ratione iam dicta, quod quantumcumque intendebatur una potentia in suo actu, alia non retraheretur a suo actu, nec aliquatenus impediatur, & sic gaudium superioris, neque impediatur per dolorem qui erat in sensu secundum actum sensus, neque a dolore secundum quod erat in superiori ratione: quia iste dolor non erat in ea secundum actum eius: sed attingebat eam aliquoties secundum quod in essentia anima erat fundata.

AD XVII. dicendum, quod sicut cognitio beata est principaliter diuinae essentiae, & secundario eorum quae in diuina essentia cognoscuntur, ita affectio & gaudium beatorum principaliter est de Deo, secundario autem eorum de quibus gaudet: Deus est ratio. & sic quodammodo dolor passionis poterat esse materialis respectu gaudij fruitionis: erat. n. illud gaudium principaliter de Deo, secundario de his quae Deo erant placita, & sic erat de dolore in quantum a Deo acceptabatur, ut pote ad salutem humani generis ordinatum. QVAE-